Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
GERARDA HOGANA
od 3. rujna 2020.[1]

Predmet C-637/19

BY
protiv
CX

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen)
(Žalbeni sud regije Svea za patente i tržišno natjecanje, Stockholm, Švedska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2001/29 – Usklađivanje određenih aspekata autorskog i srodnih prava – Članak 3. stavak 1. – Pravo priopćavanja javnosti – Članak 4. stavak 1. – Pravo distribucije – Značenje pojma ‚javnost' – Podnošenje sudu primjerka zaštićenog djela u dokazne svrhe – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 47. – Pravo na djelotvoran pravni lijek i pošteno suđenje – Članak 17. stavak 2. – Pravo na intelektualno vlasništvo"

I. Uvod

1. Predmetni zahtjev za prethodnu odluku, koji je tajništvu Suda podnesen 27. kolovoza 2019., proizlazi iz spora između dvaju pojedinaca, BY i CX, u građanskom postupku[2] koji je sada došao pred Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Žalbeni sud regije Svea za patente i tržišno natjecanje, Stockholm, Švedska). On otvara pitanja od određene važnosti u pogledu odnosa između zakonodavstva Unije o autorskom pravu i nacionalnog prava na pristup informacijama, u vezi s pravom na djelotvoran pravni lijek i pošteno suđenje (kako je zajamčeno člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima) (u daljnjem tekstu: Povelja).

2. Konkretno, čini li otkrivanje djela zaštićenog autorskim pravom (u predmetnom je slučaju to fotografija) u nacionalnom sudskom postupku „priopćavanje javnosti" i/ili „distribuciju javnosti" u smislu članka 3. stavka 1. i članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu[3]?

3. Međutim, prije analize tog pitanja potrebno je izložiti relevantni pravni okvir.

1 Izvorni jezik: engleski

2 Valja napomenuti da iz zahtjeva za prethodnu odluku nije jasno koja je zapravo narav građanskog postupka u pitanju niti jesu li dokazi u pitanju relevantni u kontekstu tog postupka.

3 SL 2001., L 167, str. 10. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.)

II. Pravni okvir

A. Međunarodno pravo

4. Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (WIPO) je 20. prosinca 1996. u Ženevi usvojila Ugovor o autorskom pravu WIPO-a (u daljnjem tekstu: WCT). WCT je potom u ime Europske zajednice odobren Odlukom Vijeća 2000/278/EZ od 16. ožujka 2000.[4]

5. Članak 6. WCT-a, naslovljen „Pravo stavljanja u promet", predviđa:

„1. Autori književnih i umjetničkih djela uživaju isključivo pravo davanja dopuštenja za stavljanje na raspolaganje javnosti izvornika i primjeraka njihovih djela prodajom ili drugim prijenosom vlasništva.

[…]"

B. Pravo Unije

6. Uvodne izjave 3., 9., 10., 15. i 31. Direktive 2001/29 predviđaju:

„(3) Predloženo usklađivanje pomoći će u provedbi četiriju sloboda unutarnjeg tržišta i povezano je s poštovanjem temeljnih načela prava, a osobito vlasništva, uključujući intelektualno vlasništvo i slobodu izražavanja i javni interes.

(9) Svako usklađivanje autorskog prava i srodnih prava mora se temeljiti na visokoj razini zaštite, budući da su takva prava ključna za intelektualno stvaralaštvo. Njihova zaštita pomaže u održavanju i razvoju kreativnosti u interesu autora, umjetnika izvođača, producenata, potrošača, kulture, industrije i javnosti u cjelini. Intelektualno vlasništvo je stoga priznato kao sastavni dio vlasništva.

[…]

(10) Ako autori ili umjetnici izvođači namjeravaju nastaviti svoj kreativan i umjetnički rad, moraju dobiti odgovarajuću naknadu za korištenje svojega djela, kao što to moraju dobiti i producenti kako bi bili u mogućnosti financirati to djelo. Ulaganje potrebno za proizvodnju proizvoda kao što su fonogrami, filmovi ili multimedijalni proizvodi, i usluga kao što su usluge ‚na zahtjev', značajno je. Odgovarajuća pravna zaštita prava intelektualnog vlasništva nužna je za jamčenje postojanja takve naknade i pruža mogućnost zadovoljavajućeg povrata tog ulaganja.

[…]

(15) Diplomatska konferencija održana pod pokroviteljstvom Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) u prosincu 1996. dovela je do usvajanja dvaju novih ugovora, Ugovora o autorskom pravu WIPO-a i Ugovora o izvedbama i fonogramima WIPO-a, koji se bave zaštitom autora odnosno zaštitom umjetnika izvođača i proizvođača fonograma. Ti ugovori značajno osuvremenjuju međunarodnu zaštitu autorskog prava i srodnih prava, ne samo u odnosu na tzv. ‚digitalnu agendu', i poboljšavaju sredstva za borbu protiv piratstva širom svijeta. Zajednica i

4 Odluka Vijeća 2000/278/EZ od 16. ožujka 2000. o odobrenju, u ime Zajednice, Ugovora o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo i Ugovora o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (SL 2000., L 89, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 122., str. 77.)

većina država članica već su potpisali te ugovore i postupak dogovora za ratifikaciju ugovora od strane Zajednice i država članica je u tijeku. Ova Direktiva također služi za provedbu velikog broja novih međunarodnih obveza.

[…]

(31) Pravedna ravnoteža prava i interesa između različitih kategorija nositelja prava, kao i između različitih kategorija nositelja prava i korisnika predmeta zaštite mora biti osigurana. Postojeće iznimke i ograničenja prava, što su ih odredile države članice, moraju se ponovno procijeniti s obzirom na novo elektroničko okruženje. Postojeće razlike u iznimkama i ograničenjima određenih zabranjenih radnji imaju izravan negativan utjecaj na funkcioniranje unutarnjeg tržišta u području autorskog prava i srodnih prava. Takve bi razlike mogle postati i izraženije s obzirom na daljnji razvoj prekograničnog iskorištavanja djela i prekograničnih radnji. Kako bi se osiguralo pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta, takve bi se iznimke i takva ograničenja trebala ujednačenije definirati. Stupanj njihova usklađivanja trebao bi se temeljiti na njihovom utjecaju na nesmetano funkcioniranje unutarnjeg tržišta."

7. Članak 3. te direktive, naslovljen „Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti i pravo stavljanja drugih predmeta zaštite na raspolaganje javnosti", propisuje:

„1. Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za svako priopćavanje njihovih djela javnosti, žicom ili bežičnim putem, uključujući stavljanje njihovih djela na raspolaganje javnosti tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.

[…]"

8. Članak 4. Direktive 2001/29, naslovljen „Pravo distribucije", predviđa:

„1. Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za bilo koji oblik distribucije javnosti izvornika ili primjeraka njihovih djela prodajom ili na koji drugi način.

[…]"

9. Članak 5. Direktive 2001/29, naslovljen „Iznimke i ograničenja", u stavku 3. propisuje:

„Države članice mogu predvidjeti iznimke ili ograničenja prava navedenih u člancima 2. i 3. u sljedećim slučajevima:

[…]

(e) korištenje za potrebe javne sigurnosti ili za osiguranje pravilnog izvršavanja ili izvješćivanja o upravnim, parlamentarnim ili sudskim postupcima;

[…]"

C. Nacionalno pravo

10. Članak 2. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) (Zakon br. 729 iz 1960. o autorskom pravu na književnim i umjetničkim djelima; u daljnjem tekstu: Zakon o autorskom pravu) propisuje:

„[1.] U okviru ograničenja koja su utvrđena ovim zakonom, autorsko pravo podrazumijeva isključivo pravo raspolaganja djelom putem njegova reproduciranja i stavljanja na raspolaganje javnosti, u izvornom ili izmijenjenom obliku, prevedenom ili prerađenom obliku, u drugoj vrsti književnog ili umjetničkog djela ili uporabom neke druge tehnike.

[2.] Svako izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje djela, na bilo koji način i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično, smatra se reprodukcijom.

[3.] Djelo se u sljedećim slučajevima stavlja na raspolaganje javnosti:

1. Kada je djelo podložno priopćavanju javnosti. O priopćavanju javnosti radi se kada je djelo stavljeno na raspolaganje javnosti, žicom ili bežičnim putem, s mjesta koje je različito od onog na kojem javnost može uživati u tom djelu. Ono obuhvaća svako priopćavanje koje se provodi na način da pripadnici javnosti mogu pristupiti djelu s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.

[…]

4. Kada se reprodukcija djela nudi na prodaju, u najam ili na posudbu ili se na drugi način distribuira javnosti.

Svako priopćavanje ili izvođenje djela namijenjeno velikom zatvorenom krugu, u profesionalnom kontekstu, smatra se priopćavanjem javnosti ili javnom izvedbom.”

11. Članak 49.a Zakona o autorskom pravu glasi:

„Autor fotografskog djela ima isključivo pravo reproducirati tu fotografiju i staviti je na raspolaganje javnosti. To se pravo primjenjuje bez obzira na to upotrebljava li se djelo u izvornom ili u izmijenjenom obliku i bez obzira na korištenu tehniku.”

12. U skladu s člankom 1. poglavlja 2. tryckfrihetsförordningen (Zakon o slobodi tiska), promicanje slobode izražavanja i raznolikosti informacija podrazumijeva pravo svakoga na pristup javnim dokumentima. Zakon o slobodi tiska jedan je od četiriju temeljnih švedskih zakona koji uživaju poseban status, sličan statusu ustava u drugim državama članicama.

13. Zakon o slobodi tiska također predviđa, među ostalim, da je javni dokument svaki postupovni akt koji se u bilo kojem obliku podnosi sudu. Učinak članka 1. poglavlja 2. Zakona o slobodi tiska stoga je da svatko može ostvariti pristup postupovnom aktu dostavljenom sudu. Međutim, to načelo podliježe iznimci koja se odnosi na povjerljive informacije.

14. Dakle, načelo je da se pravo na pristup dokumentima odnosi i na dokumente obuhvaćene autorskim pravom i autorskom pravu srodnim pravima.

III. Činjenično stanje glavnog postupka i zahtjev za prethodnu odluku

15. I BY i CX fizičke su osobe koje upravljaju internetskim stranicama. CX je u okviru ranijeg spora pred građanskim sudovima kao dokaz dostavio stranicu teksta, uključujući fotografiju, s BY-ove internetske stranice. Ta je fotografija stoga dio dokumentarnog spisa postupka.

16. BY navodi da je nositelj autorskog prava na toj fotografiji te zahtijeva da se CX-u naloži plaćanje naknade štete za, kao prvo, povredu autorskog prava i, kao drugo, povredu posebne zaštite koju fotografijama pruža članak 49.a Zakona o autorskom pravu. CX osporava svaku obvezu plaćanja naknade štete te tvrdi da otkrivanje predmetnog sadržaja za potrebe sudskog postupka ne čini povredu autorskog prava.

17. U prvostupanjskom je postupku Patent- och marknadsdomstolen (Sud za patente i tržišno natjecanje, Švedska) utvrdi da je predmetna fotografija zaštićena pravima srodnima autorskom pravu, to jest posebnom zaštitom koju fotografije uživaju. Međutim, taj je sud naveo da svaka treća osoba može zahtijevati da se ta fotografija, s obzirom na to da je tom sudu podnesena kao postupovni dokument, priopći u skladu s primjenjivim pravilima švedskog ustavnog prava o pristupu dokumentima. Iako je Patent- och marknadsdomstolen (Sud za patente i tržišno natjecanje) zaključio da je CX tu fotografiju distribuirao javnosti u smislu Zakona o autorskom pravu, utvrdio je da nije dokazano da je BY pretrpio štetu te je stoga odbio tužbu.

18. BY je protiv presude podnio žalbu sudu koji je uputio zahtjev.

19. Sud koji je uputio zahtjev smatra da osobito mora odlučiti o pitanju čini li podnošenje primjerka te fotografije sudu kao postupovni korak nezakonito stavljanje djela na raspolaganje u smislu relevantnog nacionalnog zakonodavstva o autorskom pravu, bilo kao distribucija javnosti ili kao priopćavanje javnosti.

20. Nesporno je da je fotografija sudu koji je razmatrao spor između stranaka poslana elektroničkim putem (elektroničkom poštom) kao elektronički primjerak. Nacionalni sud također želi doznati može li se za te potrebe smatrati da je sud obuhvaćen pojmom „javnost”.

21. Sud koji je uputio zahtjev ističe da nije jasno kako se u pravu Unije pojmovi „priopćavanje javnosti” i „distribucija javnosti” tumače kada je riječ o podnošenju sudu, u okviru građanskog postupka, djela zaštićenog autorskim pravom. Iz toga se nameće pitanje, kao prvo, može li se za sud smatrati da je obuhvaćen pojmom „javnost” u smislu Direktive 2001/29 i, kao drugo, mora li se pojmu „javnost” dati isto značenje i u kontekstu primjene članka 3. stavka 1. i u kontekstu primjene članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29.

22. Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu ističe da je Sud utvrdio da pojam „javnost” obuhvaća neograničen broj potencijalnih adresata te usto podrazumijeva znatan broj osoba. Dalje je naglasio da cilj mora biti da se djelo učini dostupnim, bilo kojim prikladnim sredstvima, „osobama općenito”, a ne samo određenim osobama, koje pripadaju privatnoj skupini [5].

23. Iz sudske prakse Suda također proizlazi da pojam „distribucija”, u smislu članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29, ima isto značenje kao izraz „stavljanje na raspolaganje javnosti […] prodajom” u smislu članka 6. stavka 1. WCT-a. Međutim, iz presude od 13. svibnja 2015., Dimensione Direct Sales i Labianca (C-516/13, EU:C:2015:315), čini se da je za postojanje „distribucije javnosti” dovoljno da se zaštićeno djelo dostavi pripadniku javnosti.

24. Također je potrebno utvrditi čini li podnošenje postupovnog dokumenta sudu, bilo u fizičkom (papirnatom) obliku ili u obliku priloga poruci elektroničke pošte, „priopćavanje javnosti” ili „distribuciju javnosti” s obzirom na to da takvo podnošenje u oba slučaja ima istu svrhu i iste učinke.

25. Sud koji je uputio zahtjev smatra da se ni taj sud ni članove njegova osoblja ne može smatrati „javnosti” u općem smislu tog pojma. Međutim, ne može ih se smatrati ni dijelom privatne skupine.

5 Vidjeti presudu od 31. svibnja 2016., Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, t. 41. i 42. i navedenu sudsku praksu).

26. Osim toga, prema navodu suda koji je uputio zahtjev, iako djelu nakon njegova podnošenja sudu pristupiti može samo osoblje suda, broj osoba koje mu imaju pristup nužno je promjenjiv te ga od početka treba smatrati znatnim. Uostalom, nacionalno pravo predviđa da svatko ima pravo na pristup dokumentima koje sudovi zaprime.

27. U tim okolnostima sud koji je uputio zahtjev prekinuo je postupak i Sudu uputio sljedeća prethodna pitanja:

„1. Ima li pojam ‚javnost' ujednačeno značenje u članku 3. stavku 1. i članku 4. stavku 1. Direktive [2001/29]?

2. Ako je odgovor na prvo pitanje potvrdan, treba li smatrati da je sud obuhvaćen pojmom ‚javnost' u smislu navedenih odredbi?

3. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje:

   a) Može li u slučaju priopćavanja zaštićenog djela sudu taj sud biti obuhvaćen pojmom ‚javnost'?

   b) Može li u slučaju distribucije zaštićenog djela sudu taj sud biti obuhvaćen pojmom ‚javnost'?

4. Može li činjenica da nacionalno zakonodavstvo utvrđuje opće načelo pristupa javnim dokumentima u skladu s kojim svatko tko to zatraži može pristupiti postupovnim aktima koji su podneseni sudu, osim kada oni sadržavaju povjerljive informacije, utjecati na ocjenu predstavlja li podnošenje zaštićenog djela sudu ‚priopćavanje javnosti' ili ‚distribuciju javnosti'?"

IV. Postupak pred Sudom

28. Europska komisija podnijela je pisana očitovanja.

29. Sud je švedskoj vladi uputio nekoliko pisanih pitanja. Švedska vlada na ta je pitanja odgovorila 6. svibnja 2020.

V. Analiza

A. Prvo pitanje

30. Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem pita ima li pojam „javnost" ujednačeno značenje u članku 3. stavku 1. i članku 4. stavku 1. Direktive 2001/29[6].

31. U okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljenog u članku 267. UFEU-a, na potonjem je da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. Sud će u tu svrhu možda morati preoblikovati pitanja koja su mu postavljena nakon što na temelju svih informacija koje mu je pružio sud koji je uputio zahtjev, a osobito na temelju obrazloženja zahtjeva, odredi elemente prava Unije koje je potrebno protumačiti s obzirom na predmet spora u glavnom postupku[7].

6 Pojam „javnost" nije definiran u Direktivi 2001/29.

7 Vidjeti, po analogiji, presudu od 19. prosinca 2019., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:1111, t. 31. i 32. i navedenu sudsku praksu).

32. Prema mojemu mišljenju, odgovor Suda na prvo pitanje nije potreban te ostala pitanja stoga treba preoblikovati. U tom pogledu iz točaka 3. i 6. zahtjeva za prethodnu odluku jasno proizlazi da je zaštićena fotografija [8], koja je predmet postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, elektroničkom poštom poslana građanskim sudovima kao dokaz u postupcima koji su se pred njima vodili.

33. U skladu s člankom 3. stavkom 1. Direktive 2001/29, autori imaju isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za svako priopćavanje svojih djela javnosti, žicom ili bežičnim putem, uključujući stavljanje svojih djela na raspolaganje javnosti tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu. Štoviše, članak 4. stavak 1. te direktive predviđa da autori imaju isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za bilo koji oblik distribucije javnosti izvornika ili primjeraka svojih djela prodajom ili na koji drugi način. Članak 4. stavak 2. Direktive 2001/29 dalje predviđa da se to pravo iscrpljuje kada je prva prodaja ili drugi prijenos vlasništva nad izvornikom ili primjerkom djela u Uniji izvršen od strane nositelja prava ili uz njegov pristanak [9].

34. Iz, među ostalim, točaka 39. do 45. i 51. i 52. presude od 19. prosinca 2019., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:111), proizlazi da se djelo mora u optjecaj staviti u obliku fizičkih primjeraka, materijalnih stvari ili opipljivih predmeta da bi se radilo o „distribuciji javnosti" u smislu članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29 [10]. Taj poseban uvjet iz članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29 nije ispunjen kada se djelo prenosi elektroničkom poštom u neopipljivu obliku [11].

35. Umjesto toga, prijenos djela elektroničkom poštom čini, prema mojemu mišljenju, radnju priopćavanja ili stavljanja na raspolaganje tog djela, žicom ili bežičnim putem, kojemu adresat može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere, u skladu s člankom 3. stavkom 1. Direktive 2001/29. Međutim, ključno pitanje u ovom predmetu jest čini li taj prijenos priopćavanje ili stavljanje na raspolaganje „javnosti" u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29 [12].

36. Stoga smatram da u predmetnom postupku nije potrebno da Sud tumači članak 4. stavak 1. Direktive 2001/29.

37. U svakom slučaju, neovisno o tome može li se na činjenično stanje iz glavnog postupka primijeniti članak 3. stavak 1. ili pak članak 4. stavak 1. Direktive 2001/29, tu se direktivu, kako presuda od 13. svibnja 2015., Dimensione Direct Sales i Labianca (C-516/13, EU:C:2015:315, t. 34.), ilustrira, mora tumačiti na način koji osigurava učinkovitu i strogu zaštitu nositelja autorskog prava.

8 Vidjeti, po analogiji, točku 14. presude od 7. kolovoza 2018., Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634), u kojoj je Sud podsjetio da fotografija može biti zaštićena autorskim pravom, pod uvjetom da je riječ o intelektualnoj tvorevini autora ili autorice koja odražava njegovu ili njezinu osobnost i u kojoj se očituje njegovo ili njezino slobodno i kreativno donošenje odluka prilikom stvaranja fotografije.

9 Presuda od 19. prosinca 2019., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:1111, t. 35. i 36.)

10 Te pojmove koristim kao sinonime isključivo za potrebe ilustracije. Međutim, smatram da se „distribucija javnosti" odvija u „stvarnom", a ne u „virtualnom svijetu" te stoga zahtijeva optjecaj fizičkog ili opipljivog predmeta.

11 Osim toga, Sud je u točkama 22. i 26. presude od 19. prosinca 2018., Syed (C-572/17, EU:C:2018:1033) naveo da se distribucija javnosti sastoji od niza radnji koje obuhvaćaju, u najmanju ruku, aktivnosti od trenutka sklapanja ugovora o prodaji do ispunjavanja tog ugovora dostavom pripadniku javnosti. Osim toga, do povrede prava distribucije – kako je definirano u članku 4. stavku 1. Direktive 2001/29 – može doći radnjom koja je bez ovlaštenja nositelja autorskog prava poduzeta prije prodaje djela ili primjerka djela zaštićenog tim pravom, a s ciljem ostvarenja takve prodaje. Iz spisa pred Sudom jasno proizlazi da podnošenje fotografije kao dokaza u sudskom postupku ne čini prodaju tog djela niti prijenos vlasništva nad njim, kao ni pripremu njegove prodaje.

12 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da pojam „priopćavanje javnosti" u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29 predviđa dva kumulativna kriterija, točnije „radnju priopćavanja" djela i njegovo priopćavanje određenoj „javnosti". Što se tiče prvonavedenog elementa, to jest postojanja „radnje priopćavanja", da bi se radilo o takvoj radnji dovoljno je među ostalim, kako jasno proizlazi iz članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29, da se djelo javnosti na raspolaganje stavi tako da mu osobe koje su dio te javnosti mogu pristupiti, pri čemu je nevažno hoće li one doista iskoristiti tu mogućnost. Što se tiče potonjeg elementa, to jest kriterija da se zaštićeno djelo mora doista priopćiti „javnosti", iz sudske prakse Suda proizlazi da pojam „javnost" obuhvaća neograničen broj potencijalnih adresata te usto podrazumijeva znatan broj osoba. Vidjeti presude od 7. kolovoza 2018., Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, točke 19., 20. i 22.) i navedenu sudsku praksu. Sud je u točki 68. presude od 19. prosinca 2019., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:1111), podsjetio da pojam „javnost" podrazumijeva određeni minimalni prag, što iz tog pojma isključuje vrlo malen skup osoba i, s druge strane, da valja uzeti u obzir kumulativne učinke koji proizlaze iz stavljanja zaštićenog djela na raspolaganje za preuzimanje mogućim adresatima. Stoga je potrebno voditi računa osobito o broju osoba koje istodobno mogu pristupiti djelu, ali također i o broju onih koje mu mogu pristupiti uzastopno.

38. Članak 17. stavak 2. Povelje, koji predviđa da je intelektualno vlasništvo „zaštićeno”, dodatno naglašava taj strogi uvjet [13].

39. Sada ću upravo s obzirom na te uvjete razmatrati druga, na potreban način preoblikovana, pitanja suda koji je uputio zahtjev.

B. Drugo, treće i četvrto pitanje

40. Drugo, treće i četvrto pitanje suda koji je uputio zahtjev preklapaju se te se njima u bitnome želi doznati može li i, ako može, u kojim okolnostima dostava, elektroničkom poštom, sudu sadržaja zaštićenog autorskim pravom kao dokaza u postupku činiti priopćavanje javnosti u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29. Prvo ću razmatrati opća pitanja, a potom zaključiti pružanjem odgovora na konkretna pitanja koja su postavljena.

41. Srž zaštite koju dodjeljuje članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 je u ideji da je nositelj autorskog prava ovlašten na zaštitu od priopćavanja ili stavljanja na raspolaganje „javnosti” sadržaja zaštićenog autorskim pravom [14]. U tom smislu, podložno iznimkama i ograničenjima iz članka 5. Direktive 2001/29, da bi treća strana mogla izvršiti bilo koju radnju priopćavanja djela javnosti, potrebno je prethodno odobrenje njegova autora.

42. Iako priopćavanje zaštićenog sadržaja trećim stranama koje obavljaju upravne ili sudačke funkcije možda i može premašivati „određeni minimalni prag” s obzirom na broj ljudi o kojima se može raditi [15], ono obično, prema mojemu mišljenju, ne bi moglo činiti „priopćavanje javnosti” u smislu koji je zamišljen člankom 3. stavkom 1. Direktive 2001/29, upravo zato što bi te osobe, iako ne čine privatnu skupinu [16] kao takvu, ipak ograničavala narav njihovih službenih funkcija. Osobito, one ne bi mogle sadržaj zaštićen autorskim pravom tretirati na način kao da ne uživa tu zaštitu.

43. Ako bi, primjerice, stranka sudskog postupka u okviru tog postupka takav sadržaj priopćila sudskim službenicima ili nositeljima sudačkih funkcija, to priopćavanje ne bi, povrh činjenice da nema nikakav samostalan ekonomski značaj [17], adresatima sadržaja omogućilo da s njim čine što žele. Uostalom, sadržaj se u ovom primjeru odnosnim osobama dostavlja u njihovim upravnim ili, ovisno o slučaju, sudačkim svojstvima te bi njihova mogućnost reproduciranja, priopćavanja ili distribucije takvog sadržaja bila ograničena određenim izričitim ili prešutnim pravnim i etičkim ograničenjima, uključujući autorsko pravo, koja su predviđena nacionalnim pravom.

44. Sukladno tomu, unatoč potencijalno velikom broju uključenih sudskih službenika, priopćavanje ne bi bilo usmjereno neodređenom broju potencijalnih adresata, kako Sud zahtijeva u točki 37. svoje presude od 7. prosinca 2006., SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764). Umjesto toga, ono bi bilo usmjereno jasno određenoj i ograničenoj skupini osoba koje svoje funkcije obavljaju u javnom interesu te koje su, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev, vezane pravnim i etičkim pravilima o, među ostalim, korištenju i otkrivanju informacija i dokaza primljenih u sudskom postupku.

13 Sud je u točki 18. presude od 7. kolovoza 2018., Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634), podsjetio da iz uvodnih izjava 4., 9. i 10. Direktive 2001/29 proizlazi da je njezin glavni cilj uspostava višeg stupnja zaštite autorâ omogućavanjem da dobiju odgovarajuću naknadu za korištenje svojih djela, uključujući prigodom priopćavanja javnosti. Iz toga slijedi da se pojam „priopćavanje javnosti” mora široko tumačiti, kako uvodna izjava 23. direktive izričito predviđa.

14 Komisija smatra da se pojam „javnost” odnosi na fizičke osobe te stoga ne i na institucije ili sudove. Međutim, ne slažem se da je pojam „javnost” ograničen na fizičke osobe jer smatram da može obuhvaćati i pravne osobe poput trgovačkih društava.

15 Takva skupina nije nužno malena ili beznačajna, već može obuhvaćati i znatan broj osoba. Vidjeti presudu od 31. svibnja 2016., Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, t. 43.).

16 Vidjeti presudu od 31. svibnja 2016., Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, t. 42.) i navedenu sudsku praksu.

17 Vidjeti, po analogiji, članak 5. stavak 1. Direktive 2001/29.

45. Prema mojemu mišljenju, priopćavanje sudu, u okviru sudskog postupka te u dokazne svrhe, sadržaja zaštićenog autorskim pravom načelno ne dovodi u pitanje isključiva prava nositelja autorskog prava na tom sadržaju tako da, primjerice, nositelja autorskog prava lišava mogućnosti potraživanja odgovarajuće naknade za korištenje njegova djela. Nasuprot tomu, mogućnost podnošenja, u građanskom postupku te u dokazne svrhe, sadržaja zaštićenog autorskim pravom služi osiguravanju prava na djelotvoran pravni lijek i pošteno suđenje u smislu članka 47. Povelje. Prava obrane stranke postupka bila bi ozbiljno ugrožena ako ona sudu ne bi mogla podnijeti dokaze u slučaju da se druga stranka tog postupka ili pak treća strana pozove na autorskopravnu zaštitu u pogledu tih dokaza [18].

46. U tom se pogledu mora naglasiti da prava intelektualnog vlasništva priznata člankom 17. stavkom 2. Povelje nisu apsolutna prava, nego ih se mora odvagivati u odnosu na druga prava zajamčena Poveljom [19].

47. Bit tih prava ne ugrožava nacionalno pravo ili praksa koji strankama sudskog postupka omogućuju da u tom postupku koriste ili se pozovu na sadržaj zaštićen autorskim pravom, osobito s obzirom na to da se autorskopravna zaštita ne gubi samim pozivanjem na odnosni sadržaj u tom postupku.

48. Sud koji je uputio zahtjev svojim četvrtim pitanjem u biti pita mijenja li taj zaključak činjenica da švedsko zakonodavstvo predviđa opće načelo pristupa javnim dokumentima prema kojem svaka osoba koja to zatraži može pristupiti dokumentima podnesenima sudu, osim ako sadržavaju povjerljive informacije [20]. Prema mojemu mišljenju te navodima Komisije [21] i švedske vlade [22], ako stranka postupka u takvim okolnostima sudu priopći sadržaj zaštićen autorskim pravom, ne radi se o priopćavanju javnosti *od strane stranke postupka* jer u konačnici sam sud (ili sudski službenici) može odobriti pristup odnosnom sadržaju na temelju nacionalnih pravila o pravu na pristup informacijama ili o transparentnosti [23].

49. U tom pogledu ništa u spisu pred Sudom ne upućuje na to da su sudovi ili sudski službenici u Švedskoj doista odobrili pristup predmetnom sadržaju zaštićenom autorskim pravu niti da je takav pristup zatražen.

50. Sud koji je uputio zahtjev u tom je zahtjevu naveo tek da nacionalni propisi o pravu na pristup informacijama dopuštaju široj javnosti *pristup* tom sadržaju kao pravo [24]. To je, uostalom, opći smisao zakonodavstva o pravu na pristup informacijama kako na nacionalnoj razini tako i na razini Unije [25]. Naime, taj je koncept u središtu švedskog Zakona o slobodi tiska [26] – koji je pak bio inspiracija zakonodavstvu o pravu na pristup informacijama u mnogim drugim državama članicama te na razini

18 Sud je u točki 71. presude od 6. studenoga 2012., Otis i dr. (C-199/11, EU:C:2012:684), naveo da načelo jednakosti oružja, koje proizlazi iz samog pojma poštenog suđenja, zahtijeva da se svakoj stranci postupka pruži razumna mogućnost da iznese svoje stajalište, uključujući dokaze, u uvjetima koji je u odnosu na protivnu stranu ne stavljaju u znatno slabiji položaj. Smatram da izbjegavanje takve opasnosti čini sam smisao člankom 5. stavkom 3. točkom (e) Direktive 2001/29 predviđene fakultativne iznimke od ili ograničenja autorskopravne zaštite u upravnim i sudskim postupcima. Međutim, mora se naglasiti da je sud koji je uputio zahtjev u točki 6. tog zahtjeva izričito naveo da se pitanja koja je postavio ne odnose na članak 5. stavak 3. točku (e) Direktive 2001/29.

19 Vidjeti, po analogiji, presudu od 29. srpnja 2019., Pelham i dr. (C-476/17, EU:C:2019:624, t. 33. i 34.). Također vidjeti presudu od 29. srpnja 2019., Funke Medien NRW (C-469/17, EU:C:2019:623, t. 72.).

20 Iako to ne proizlazi iz spisa Suda, bit tog pitanja možda je opasnost od toga da bi se sudski postupak mogao iskoristiti tako da se pozivanjem na pravila o pravu na pristup informacijama ili transparentnosti sadržaj zaštićen autorskim pravom oportunistički prikaže u tom postupku kako bi se javnosti omogućilo da mu pristupi, čime bi se potkopala isključiva prava autora.

21 Vidjeti točku 20. Komisijinih očitovanja.

22 Vidjeti točku 25. odgovora švedske vlade od 6. svibnja 2020. na pisana pitanja Suda.

23 Vidjeti članak 9. Direktive 2001/29, koji predviđa da ta direktiva ne dovodi u pitanje odredbe o, među ostalim, pristupu *javnim dokumentima*. Švedska vlada je navela da dokumenti koje stranka postupka dostavi sudu čine javne dokumente te da im javnost stoga načelno može pristupiti. Sud je u točki 26. presude od 1. ožujka 2017., ITV Broadcasting i dr. (C-275/15, EU:C:2017:144), istaknuo da članak 9. Direktive 2001/29, tumačen s obzirom na uvodnu izjavu 60. te direktive, ima za cilj nastavak primjene odredaba primjenjivih u područjima koja nisu ona koja su usklađena tom direktivom.

24 Vidjeti točku 18. zahtjeva za prethodnu odluku.

25 Vidjeti članak 15. stavak 3. UFEU-a.

26 Švedska vlada je navela da je javni pristup očitovanjima i dokazima podnesenima sudu uređen *offentlighets – och sekretesslag* (2009:400) (Zakon br. 400 iz 2009. o transparentnosti i povjerljivosti javnih dokumenata; u daljnjem tekstu: OSL) i poglavljem 2. Zakona o slobodi tiska.

Unije – utoliko što sudskim dokumentima, na temelju članka 1. poglavlja 2. tog zakona, pripadnici javnosti *načelno* imaju mogućnost pristupa kao pravo [27]. Švedska vlada istaknula je i da je autorsko pravo, u skladu s pravilima Zakona o autorskom pravu, zaštićeno švedskim ustavom. Međutim, članak 26.b stavak 1. tog zakona predviđa da se, neovisno o pravilima o autorskom pravu, javni dokumenti priopćavaju javnosti prema uvjetima iz poglavlja 2. Zakona o slobodi tiska.

51. Međutim, postoje iznimke od tog općeg načela transparentnosti. Iako je to u konačnici na nacionalnom sudu da provjeri, švedska vlada je Sud u odgovoru na njegovo pisano pitanje obavijestila da članak 23. poglavlja 31. OSL-a [28] sadržava izuzeće za sadržaj zaštićen autorskim pravom. Čini se da to izuzeće – ponovno, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev – djeluje na način da se informacije koje su dio sadržaja zaštićenog autorskim pravom smatraju, pod određenim okolnostima, povjerljivima te ih se ne može otkriti ako drukčije nije izričito propisano [29].

52. Osim i možda važnije od toga, švedska vlada je istaknula da članak 26.b stavak 1. Zakona o autorskom pravu, iako uređuje otkrivanje javnih dokumenata, *ne daje pravo korištenja takvih dokumenata*. Prema navodu te vlade, „nitko kome je dostavljen primjerak djela u skladu s ovom odredbom stoga ne može njime raspolagati u suprotnosti sa [Zakonom o autorskom pravu]. Svako daljnje korištenje iziskuje dopuštenje autora ili se mora temeljiti na jednoj od iznimki od autorskopravne zaštite koje su predviđene [Zakonom o autorskom pravu]."

53. Stoga se čini da sadržaj zaštićen autorskim pravom ne stupa u javnu domenu na temelju odredbi Zakona o slobodi tiska koje se odnose na pravo na pristup informacijama *samo* zato što je otkriven, prikazan ili na drugi način stavljen na raspolaganje kao dokaz u okviru sudskog postupka.

54. Drugim riječima, otkrivanje takvog sadržaja zaštićenog autorskim pravom na temelju pravila o transparentnosti ne djeluje sadržajno na način da taj sadržaj gubi autorskopravnu zaštitu te time stupa u javnu domenu.

55. Dakle, jasno je, podložno, naravno, konačnoj provjeri od strane nacionalnog suda, da švedsko zakonodavstvo ne predviđa niti dopušta gubitak autorskopravne zaštite zbog *puke* činjenice da je jedna od stranaka prikazala taj sadržaj u okviru sudskog postupka te je treća strana potom stekla pristup tom sadržaju na temelju švedskog zakonodavstva o pravu na pristup informacijama.

56. Naposljetku, da je to zakonodavstvo drukčije te da se autorsko pravo može izgubiti zbog puke radnje prikazivanja dokumenta zaštićenog autorskim pravom u građanskom postupku, valjalo bi smatrati da Kraljevina Švedska nije pravilno prenijela zahtjeve iz Direktive 2001/29 te da je ujedno povrijedila zahtjeve iz članka 17. stavka 2. Povelje u pogledu djelotvorne zaštite intelektualnog vlasništva. Takvo stanje stvari očigledno bi dovodilo u pitanje bit potrebne razine autorskopravne zaštite koja je nositeljima prava zajamčena Direktivom 2001/29 (a uostalom i člankom 17. stavkom 2. Povelje) jer bi potonji na taj način ostali bez djelotvorne zaštite od gubitka autorskog prava.

27 Prema navodu švedske vlade, iako svatko tko zatraži pristup javnom dokumentu ujedno ima pravo na primjerak tog dokumenta nakon što plati upravne troškove, javna uprava taj dokument načelno nije obvezna priopćiti elektroničkim putem. Vidjeti točku 37. odgovora švedske vlade. Stoga se čini, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev, da se time osigurava da sudovi sadržaj zaštićen autorskim pravom načelno neće priopćiti javnosti.

28 U skladu s tom odredbom:
„Povjerljive su informacije koje su sadržane u djelu zaštićenom autorskim pravom te za koje se ne može pretpostaviti da nemaju nikakav ekonomski značaj, osim ako je očito da se takve informacije mogu otkriti bez opasnosti za nositelje prava te ako
1. postoje osnovani razlozi za vjerovati da djelo još nije stavljeno na raspolaganje javnosti u smislu [Zakona o autorskom pravu];
2. postoje osnovani razlozi za vjerovati da je djelo upravi priopćeno bez suglasnosti nositelja prava;
3. otkrivanje informacija čini stavljanje na raspolaganje u smislu autorskog prava.
Za potrebe točke 1., djelo koje je priopćeno u smislu poglavlja 2. [Zakona o slobodi tiska] ili koje je jedno tijelo javne uprave dostavilo drugom ne smatra se stavljenim na raspolaganje javnosti."

29 Vidjeti članak 1. poglavlja 8. OSL-a.

57. Međutim, budući da to, podložno provjeri od strane suda koji je uputio zahtjev, očito nije tako, to pitanje nije potrebno dalje razmatrati.

58. Stoga, prema mojemu mišljenju, ako stranka postupka elektroničkim putem sudu kao dokaz podnese sadržaj zaštićen autorskim pravom, ne radi se o „priopćavanju javnosti" ili „distribuciji javnosti" u smislu članka 3. stavka 1. i članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29. Puka činjenica da se takav dokaz smatra javnim dokumentom te da javnost odnosnom sadržaju zaštićenom autorskim pravom stoga načelno može pristupiti u skladu s nacionalnim pravilima o pravu na pristup informacijama ili o transparentnosti ne znači da on stupa u javnu domenu te da nije zaštićen autorskim pravom.

VI. Zaključak

59. S obzirom na sva prethodna razmatranja, smatram da Sud na pitanja koja je uputio Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Žalbeni sud regije Svea za patente i tržišno natjecanje, Stockholm, Švedska) treba odgovoriti na sljedeći način:

„Ako stranka postupka elektroničkim putem sudu kao dokaz podnese sadržaj zaštićen autorskim pravom, ne radi se o ‚priopćavanju javnosti' ili ‚distribuciji javnosti' u smislu članka 3. stavka 1. i članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29/EZ od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu. Puka činjenica da se takav dokaz smatra javnim dokumentom te da javnost odnosnom sadržaju zaštićenom autorskim pravom stoga načelno može pristupiti u skladu s nacionalnim pravilima o pravu na pristup informacijama ili o transparentnosti ne znači da on stupa u javnu domenu te da nije zaštićen autorskim pravom."